

Älä tule häiritsemään!

Lasten suhtautuminen häiritsemistilanteisiin päivähoidossa

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Sisältö

- Tutkimusaineisto ja menetelmät
- Häirinnän määritelmä
- Häirinnän orientaatiot
- Häirinnän yhteys kiusaamiseen
- Häirinnän kehityksellinen konteksti
- Aikuisen vuorovaikutus häirintää osallistuvasti ja epäselvästi hahmottavien lasten kanssa

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Tutkimusaineisto ja menetelmät

- Aineisto kerättiin keväällä 2010.
- 8 kuntaa Uudeltamaalta ja Hämeenlinnasta.
- Pääosin määrällinen tutkimus.
- Käytettiin lapsihavaintoja, lapsihaastatteluja ja oppimisympäristön arviointeja.
- Laadullinen osio sisälsi lasten vastauksia häirintäkysymykseen.
- Analyysi toteutettiin varianssianalyysilla, ristiintaulukoinnilla ja korrelaatiokertoimella.
- Avainsanat: varhaiskasvatus, sosiaalinen kehitys, vertaissuhteet, häirintä, kiusaaminen, orientaatiot.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän määritelmä

- Häirintä ja kiusaaminen on luokiteltu samankaltaisiksi useissa tutkimuksissa (mm. Graham & Juvonen, 2001; Laine, Neitola, Auremaa & Laakkonen, 2010; Olweus, 2010).
- Olweus (1973): "Henkilö on kiusattu, kun hän *toistuvia kertoja* ja tietyn ajan sisällä joutuu *negatiivisten tekojen* kohteeksi yhden tai useamman henkilön toimesta."
- Häirinnän kokeminen on aina subjektiivinen kokemus.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän määritelmä

- Häirintä on synonyymi huonolle kohtelulle ja sortamiselle vertaisryhmässä (Graham & Juvonen, 2001).
- Häirintä voi olla fyysistä esim. lelun ottamista toisen kädestä, psyykkistä esim. ryhmästä eristäminen (Rigby, 2002).
- Häirintätilanteessa häiritty ei voi turvautua oikeudenmukaisuuteen tai ryhmän sääntöihin. Häiritty joutuu tilanteeseen, johon häneltä ei ole kysytty lupaa. (Reunamo, 2003)

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

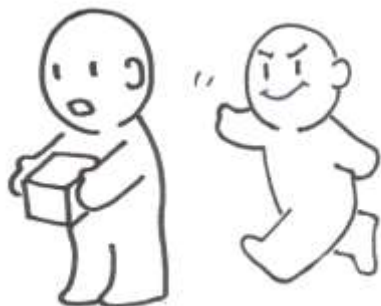
Häirinnän orientaatio

- Sisältää lapsen vastauksen häirintä -kysymykseen.
- Sisältää havaintoja lapsen käyttäytymisestä lapsiryhmässä. Huomiota esim. vertaissuhteisiin ja vuorovaikutukseen aikuisten kanssa.
- Yhdistetään lapsen häirinnän vastaus ja lapsihavainnointi = *hahmotuksen agenssi*.
- Lapsen käyttäytymisen vaikutus ympäristöön ja ympäristön vaikutus lapsen käyttäytymiseen. (Reunamo, 2007b)

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirintätilanteita koskeva kysymys lapsille

- Mitäs sitten, jos olet juuri tekemässä jotain tärkeää työtä, ja joku tulee häiritsemään sinua, niin mitä teet?

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän orientaatiot: Dominoiva hahmotus

- **9,4% vastauksista (74 / 789)**
- Älä tule häiritsemään!
- Kun SE tekee jotain tärkeää työtä, minä menen häiritsemään sitä.
- Mä otan sen takas ja sanon, älä ota tavaroita toiselta.
- Minä häiritsen sitä!
- En kuuntele sitä!
- Ajan sen pois.
- Tönnin.
- Käsken heti ulos, häivy!
- Mä potkin sen.
- En sitte leiki sen toisen kans.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän orientaatiot: Osallistuva hahmotus

- **61,5 % vastauksista (485 / 789)**
- Pyydän aikuisen apua.
- Sanon: "Voisitko sitten joskus myöhemmin sanoa asiasi?"
- No mä huudan tädeille, että se tuli häiritsemään.
- Sanon "soo, soo", ei saa.
- Mä sanon: "Voitko lopettaa ja mennä pois!"
- Sanon: "Älä häiritse, tämä on hyvin tarkkaa työtä!"
- Sitten joku tarhalainen huomaa ja menee kertomaan.
- Sanon, että saat tulla mukaan.
- Sanon kaverille, että tuo ei ollut kivaa.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän orientaatiot: Vetäytyvä hahmotus

- **17,2 % vastauksista (136 / 789)**
- Mä meen toiseen leikkiin.
- Juoksen karkuun.
- En voi leikkiä.
- Meen johonki toiseen paikkaan, missä kukaan ei häiritse.
- Sit täytyy löytää joku rauhallinen paikka tai kertoo opelle.
- Meen pois sit siitä ja se lähtee ohi.
- Mä voin mennä piiloon.
- Menisin pois tieltä.
- Juoksen sellaseen paikkaan, mistä toinen ei löydä.
- Mökötän.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän orientaatiot: Mukautuva hahmotus

- **3,9 % vastauksista (31 / 789)**
- En välitä.
- Yritän keskittyä ja jos ei onnistu, pyydän aikuista.
- No, väistän.
- Mä tekisin jonkun nopeesti.
- En mitään.
- En kato taakse.
- Mä vaan teen sitä hommaa.
- Käännyn toisin päin.
- No leikin uudestaan.
- Mä vaan keskityn, enkä huomioi sitä.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän orientaatiot: Epäselvä hahmotus

- **8 % vastauksista (63 / 789)**
- Pitäs leikkiä.
- Mitä niin.
- Kukkia.
- En tiedä.
- Toi on vähän vaikea.
- Siivoo heti se.
- Pelaa.
- Ei pidä häiritä.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän yhteys kiusaamiseen

- Tulosten mukaan häirintä korreloi kiusaamisen kanssa tilastollisesti merkittävästi 0,389 (*sig.* 0,000, *N* = 800).
- Tästä päätellen lasten suhtautumistapa sekä kiusaamiseen että häirintään oli samankaltainen.
- Samannäköiset haastattelukuvat.
- Kiusaamista koskeva kysymys oli ensin, jolloin häirintä kysymys saatettiin mieltää kiusaamista koskevaksi.
- Näyttäisi siltä, että samankaltaiset vastaukset voisivat kuvastaa lasten kykyä ymmärtää ja tulkita sosiaalisesti haasteellisia tilanteita.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

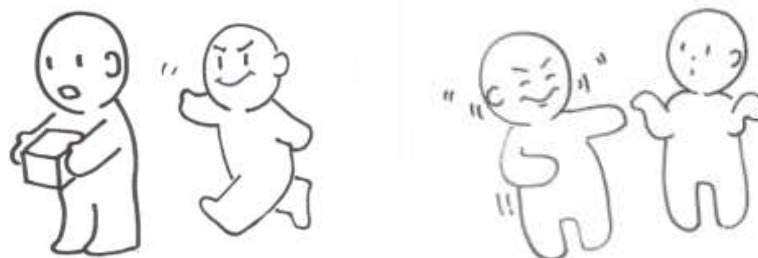
Häirinnän yhteys kiusaamiseen

- Tulosten mukaan erityisesti häirintää osallistuvasti orientoituneet lapset hahmottivat häirinnän sisältävän kiusaamista.
- "Haen aikuisen auttamaan ja pyydän että viedään **kiusaaja** pois."
- "No pitäis sanoa, että älä **kiusaa** mua."
- "Kerron aikuiselle että joku tulee **kiusaamaan**."
- "Sitte mä sanon seis, sitte se ei **kiusaa** mua."
- "Sanon, että älä **kiusaa**."
- "Sitten pitää sanoo opelle, et toi **kiusaa** mua."

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Mitä yhteistä löydät kuvista?

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän kehityksellinen konteksti: ristiintaulukointi

Joku tulee häiritsemään sinua * ikä Crosstabulation

			ikä					Total
			2,00-3,00	4,00	5,00	6,00	7,00	
Joku tulee	Mukautuva	Count	12	7	4	7	1	31
		% of Total	1,5%	,9%	,5%	,9%	,1%	3,9%
häiritse- mään	Osallistuva	Count	26	84	162	173	40	485
		% of Total	3,3%	10,6%	20,5%	21,9%	5,1%	61,5%
sinua	Dominoiva	Count	30	17	17	9	1	74
		% of Total	3,8%	2,2%	2,2%	1,1%	,1%	9,4%
	Veräytyvä	Count	34	36	28	30	8	136
		% of Total	4,3%	4,6%	3,5%	3,2%	1,0%	17,2%
	Epäselvä	Count	38	13	6	0	1	63
		% of Total	4,8%	1,6%	0,8%	0,0%	0,1%	8,0%
Total		Count	140	167	217	224	51	799
		% of Total	17,7%	19,9%	27,5%	28,4%	6,5%	100,0%

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän kehityksellinen konteksti: korrelaatiokerroin

Häirinnän orientaatio (x)	Lapsen ikä (y)	sig.	N
Mukautuva	0,408	0,000	794
Osallistuva	0,568	0,000	794
Dominoiva	-0,206	0,000	794
Vetäytyvä	-0,405	0,000	794
Epäselvä	-0,474	0,000	794

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän kehityksellinen konteksti

- Yli 60 % lapsista toimi häirintätilanteessa osallistuvasti eli päivähoidon yleisten sääntöjen mukaisesti.
- Päivähoidon vanhimmat lapset, 4-7-vuotiaat, toimivat useimmiten osallistuvasti.
- Nuorimmat lapset, alle 3-vuotiaat, suhtautuivat häirintään eniten epäselvästi, vetäytyvästi ja dominoivasti.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Häirinnän kehityksellinen konteksti

- Tuloksissa esiintyi lasten yksilöllisiä kasvun, kehityksen ja oppimisen eroja koskien häirintää osallistuvasti ja epäselvästi hahmottavia lapsia.
- Häirintää epäselvästi hahmottavat lapset tarvitsivat muita enemmän tukea sosiaalisessa ja kognitiivisessa kehityksen osa-alueissa. Tästä johtuen he olivat myös aikuisen yksilöllisessä vuorovaikutuksessa muita enemmän.
- Näyttäisi siltä, että häirinnän orientaatiolla voisi olla yhteyksiä lapsen persoonallisiin tekijöihin. Esim. miten lapsi reagoi tullessaan häirityksi.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Aikuisen vuorovaikutus

	Osallistuva Ka	Epäselvä Ka	t	df	p	Osallistuva n	Epäselvä n
Aikuisen on vuorovaikutuksessa yhden lapsen kanssa	0,145	0,199	-2,886	547	<0,01	486	63
Aikuisen ei keskity lapseen tai vain vilkaisee lasta	0,658	0,574	-2,262	547	<0,01	486	63
Etäisyys lapsen ja lähimmän aikuisen välillä	4,208	3,470	3,533	547	<0,001	486	63
Ristiriitojen prosessointi ja asioiden tutkiminen yhdessä lasten kanssa	4,497	4,258	3,076	548	<0,01	486	63

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Aikuisen vuorovaikutus

- Häirintää epäselvästi hahmottavat lapset saivat aikuisen yksilöllistä huomiota 20 % ja osallistuvat 14,5 %.
- Häirintää epäselvästi hahmottavat lapset olivat kauempana aikuisesta kuin osallistuvasti hahmottavat lapset.
- Aikuinen prosessoi vähemmän ristiriitoja häirintää epäselvästi hahmottavien lasten kanssa kuin osallistuvasti hahmottavien lasten kanssa.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Lopuksi

- Vallankäyttöä vertaissuhteissa esiintyy jo pienten lasten parissa.
- Onko pienten lasten häirintätilanteissa kuitenkaan kyse kiusaamisesta? Mikä on pienen lapsen motiivi häiritä kaveria? Esim. leikkiin mukaan pääseminen, huomionhaku ympäristöstä, rajojen kokeileminen.
- Kuinka paljon häirintään epäselvästi, dominoivasti ja vetäytyvästi orientoituneet lapset ymmärsivät puhuttua kieltä ja häirinnän sosiaalisen luonteen?
- Kuinka paljon lapsiryhmän nuorimmat ohjaavat omaa toimintaansa ja hahmottavat oman osuutensa häirintätilanteessa?

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Lopuksi

- Alle kouluikäisten lasten kognitiiviset ja sosiaaliset taidot sekä moraalinen kehitys luovat haasteita kiusaamisen ja häirinnän huomaamiseen, puuttumiseen ja tutkimiseen.
- Tutkimus vahvistaa näkökulmaa siitä, että lapset tarvitsevat aikuisen tuen etenkin sosiaalisesti haasteellisissa tilanteissa.
- Aikuisten tulee huomioida erityisesti niitä lapsia, jotka ovat lapsiryhmässä vetäytyviä ja ”huomaamattomia”.
- Lapsen sosiaaliset taidot ovat keskeisiä häirintätilanteissa. Merkityksellistä on se, mikä on lapsen strategia selvittää häirintätilanteesta.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Lähteet

- Graham, S. & Juvonen, J. (2001). An Attributional Approach to Peer Victimization. In J. Juvonen & S. Graham (Eds.), *Peer harassment in school: The plight of the vulnerable and victimized* (pp. 49–72). New York: Guilford Press.
- Laine, K., Neitola, M., Auremaa, J. & Laakkonen, E. (2010). Longitudinal Study on the Co-Occurrence of Peer Problems at Daycare Centre, in Preschool and First Grade of School. *Scandinavian Journal of Educational Research, Vol. 54, No. 5*, 471–485.
- Olweus, D. (1973). *Hackkycklingar och översittare. Forskning om skolmobbing*. Göteborg: Almqvist & Wiksell.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto

Lähteet

- Olweus, D. (2010). Understanding and Researching Bullying: Some Critical Issues. In S. R. Jimerson, S. M. Swearer & D. L. Espelage (Eds.), *Handbook of Bullying In Schools: An International Perspective* (pp. 9–34). New York & London: Routledge.
- Reunamo, J. (2003). Lapsi päiväkotitilanteiden muuttajana: Joku tulee häiritsemään sinua ja keskeyttämään sun leikkiä. Mitä teet? In J. Hytönen (ed.), *Educational Environment in Early Childhood in Estonia and Finland II*. University of Helsinki. Department of Teacher Education. Research reports 247.
- Reunamo, J. (2007b). *Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen*. Helsinki: WSOY.
- Rigby, K. (2002). *New Perspectives on Bullying*. London: Jessica Kingsley.

23.5.2012

Essi Salminen, Pro gradu -
tutkielma, Helsingin yliopisto